

Amsterdam Studies

The Truth, the Whole Truth, and nothing but the Truth

Amsterdam Studies is a multi-lingual Internet forum for analyses on political, economic and cultural developments in Europe.

ISSN 1873-3042

Editor-in-chief: László Marác

Internet: www.federatio.org/amsterdamstudies.html

Email: lkmaracz@wanadoo.nl

László Marác: Hongaarse strijd tegen de Turken herdacht

Issue #17.

15 October 2006

Na de val van de muur is in Centraal-Europa een herijking van de eigen geschiedenis, traditie en identiteit op gang gekomen. De minder prettige historische herinneringen worden vooral bepaald door de strijd van de kleine Centraal-Europese volkeren met de grote volkeren aan de ‘periferie’ van Europa, de Duitsers, de Russen en de Turken die geprobeerd hebben Centraal-Europa in de loop van de geschiedenis te onderwerpen. Voor de Hongaren neemt vooral de strijd tegen de Turken in de 16-de en 17-de eeuw een belangrijke plaats in het collectieve geheugen in. Deze strijd is mede door het heldhaftige verzet van de Hongaren aan West-Europa voorbij gegaan. Nu dit jaar de onderhandelingen met Turkije over een Europees lidmaatschap van start gaan, krijgen deze historische herinneringen die zorgvuldig in ere zijn hersteld voor de Hongaren ineens een beladen actualiteitswaarde.

Europa en de Turken

Het jaartal 1389 markeerde een keerpunt in de geschiedenis van de Balkan. In dat jaar slaagden de Osmaanse legers aangedreven door de heilige oorlog van de islam (jihad) met een overwinning op de Serven in de Slag op het Merelveld (Kosovo Polje) erin de Balkan te onderwerpen. De poort naar Centraal-Europa, het Hongaarse koninkrijk lag nu open. Halverwege de 15-de eeuw hadden de Hongaren onder leiding van hun veldheer János Hunyadi nog heldhaftig stand gehouden tegen de Turkse overmacht. In de Slag bij Belgrado in 1456 had Hunyadi en zijn goed getrainde leger van huurlingen de Turken bij Belgrado verslagen. Ter herinnering aan deze klinkende overwinning van de Hongaren op de Turken verordende de paus dat iedere dag ’s middags om 12.00 in heel Europa de kerkklokken geluid zouden worden. Het zou nog 137 jaar duren voordat het Hongaarse koninklijke leger in de slag bij het Zuid-Hongaarse plaatsje Mohács in 1526 door de Osmanen vernietigend verslagen zou worden. De gevolgen van de catastrofe van Mohács waren enorm voor Hongarije en het christelijke Europa. Grote delen van Hongarije kwamen voor zo’n anderhalve eeuw onder Turkse overheersing te staan en in die anderhalve eeuw dreigden de Osmaanse legers het christelijke avondland verscheidene malen te overlopen.

Na de val van Hongarije was Wenen, een belangrijk bastion van het Heilige Roomse Rijk, het volgende doel dat de Osmanen wilden veroveren. Wenen zou in totaal twee keer belegerd worden door de Osmanen. Het Eerste Weense Beleg vond plaats in 1529 en was niet succesvol. Ook in 1683 tijdens het Tweede Weense Beleg lukte het de Turken niet de Habsburgse hoofdstad in te nemen. De christelijke legers onder leiding van de Poolse koning Jan Sobieski gingen over in de tegenaanval en dat markeerde het begin van de verdrijving van de Turken uit Centraal-Europa. In 1697 werd er definitief met de Turken afgerekend in de Slag bij Zenta dat tegenwoordig in de Vojvodina ligt, door de christelijke legers onder leiding van Eugenius van Savoye, een van de grootste veldheren uit zijn tijd.

Kőszeg en Eger

In Hongarije herinneren twee legendarische plaatsen aan de strijd tegen de Turken. In West-Hongarije vlak onder Wenen ligt de burcht van Kőszeg die in 1532 te maken kreeg met een Turks beleg. Na het Eerste Weense Beleg van 1529 probeerden de Turkse legers in 1532 Wenen opnieuw te veroveren. Op weg naar Wenen bleef het Osmaanse leger op 5 augustus voor de poorten van de burcht in Kőszeg steken. De burcht werd door commandant Miklós Jurisic, een Habsburg getrouwe diplomaat en slechts 38 soldaten verdedigd tegen een Turkse overmacht van zo’n 60.000 soldaten. De verdedigers van de burcht hadden geluk. Het regende de hele maand augustus pijpenstelen. Met als gevolg dat het zware Turkse wapentuig niet tegen de burcht ingezet kon worden. Verder respecteerden de Turken de diplomatieke status van Jurisic die in 1530 nog als gezant van de Habsburgse koning van Hongarije, Ferdinand, met de Turkse sultan Suleiman de Schitterende in Konstantinopel onderhandeld had. De sultan besloot Jurisic en zijn mannen een vrijgeleide te geven. Het gevolg van de verdraging bij Kőszeg was dat de Turken geen tijd meer hadden om het offensief tegen Wenen voor het vallen van de winter in te zetten. Door het oponthoud in Kőszeg ontsnapte Wenen in 1532 aan een tweede beleg.

Het verzet van de burcht in Eger in Oost-Hongarije is zo mogelijk nog heroïscher dan dat van Kőszeg. Eger had in het oude Hongarije een strategische ligging ter verdediging van Opper-Hongarije (het huidige Slowakije). Op 9 september 1552 trok een Osmaans leger van zo'n 60.000 soldaten zich bij de zwaar gebarricadeerde burcht samen. De commandant van de burcht István Dobó lukte het met 2500 strijders de Turken veertig dagen succesvol verzet te bieden. Op 18 oktober verliet het Turkse leger dat de burcht uiteindelijk niet kon innemen gefrustreerd Eger. Dobó en zijn mannen hadden ervoor gezorgd dat Eger 44 jaar uit handen van de Turken zou blijven voordat het alsnog in 1559 door de Turken veroverd zou worden. De heldendaden van Dobó en zijn mannen hadden echter grote psychologische invloed op het verloop van de strijd tegen de Turken.

Levende traditie

Tegenwoordig wordt elke dag precies om 12.00 uur op de Hongaarse staatstelevisie het standbeeld van de dappere Turkenvreter Hunyadi in beeld gebracht, terwijl het geluid het luiden van kerkklokken weergeeft. In Kőszeg wordt de aftocht van de Turken op 30 augustus 1532 iedere zaterdagochtend om 11.00 herdacht met een optreden van het plaatselijke blaasorkest in de toren van de Heldenpoort die toegang geeft tot burcht. De Turken zouden die dag namelijk om 11.00 's ochtends de stad verlaten hebben. De burcht in Eger die er prachtig bij staat in het barokke stadje is de favoriete trekpleister voor een schoolreisje. De herbeleving van het heroïsche verzet van commandant Dobó en zijn mannen is mede het werk van de Hongaarse schrijver Géza Gárdonyi. Gárdonyi schreef in 1897-1899 de klassieker 'De Sterren van Eger' waarin hij het verzet van Eger tegen de Turkse overmacht op meesterlijke wijze romantiseerde. De Sterren van Eger dat ook in Nederlandse vertaling beschikbaar is, is verplichte kost voor de schooljeugd in Hongarije. Er is overigens nauwelijks materieel erfgoed in Hongarije dat nog aan de Turkse overheersing van Hongarije herinnert. Een uitzondering hierop is het historische centrum van Eger. Daar valt de Kethud-djami minaret te bewonderen. De Hongaren vinden het ook wel exotisch om een Turkse minaret in huis te hebben.

Maar nu de strijd tegen de Turken weer levende cultuur is geworden, fronsst men in Hongarije de wenkbrauwen bij het idee dat Turkije mogelijk lid wordt van de EU. Waren het niet de Hongaarse helden Hunyadi, Dobó en Jurisic die Europa voor veel onheil hebben behoed en die de Europese cultuur met succes tegen de Turken en de jihad verdedigd hebben?